

Krásný úsměv

Závěrečná práce

Studijní program:

Studijní obor:

Autor práce:

Vedoucí práce:

DVPP Další vzdělávání pedagogických pracovníků

Studium v oblasti pedagogických věd – vychovatelství

Anna Tesařová

Mgr. Lenka Nádvorníková, Ph.D.

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Zadání závěrečné práce

Krásný úsměv

Jméno a příjmení: Anna Tesařová
Osobní číslo: P20C00046
Studijní program: DVPP Další vzdělávání pedagogických pracovníků
Studijní obor: Studium v oblasti pedagogických věd – vychovatelství
Zadávací katedra: Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky
Akademický rok: 2020/2021

Zásady pro vypracování:

Cíl závěrečné práce: Zpracování pedagogického projektu, jehož cílem bude seznámit děti předškolního věku hravou formou s každodenní péčí o chrup.

Požadavky: Formulace teoretických východisek, příprava a zpracování pedagogického projektu, formulace závěrů.

Metody: Projekt.

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Forma zpracování práce:
Jazyk práce:

tištěná/elektronická
Čeština

Seznam odborné literatury:

ADAMOVSÁ, M., 2005. Děti a slušné vychování aneb vyprávění kočky Justýny. Praha: Rotag. ISBN 978-80-903175-5.
BEIGEL, CH., 2019. O vlkovi, který moc rád mlsal sladkosti. Praha: Dobrovský. ISBN 978-80-7585-635-7.
DAYNES, K., 2020. Proč si musím čistit zuby? Praha: Svojtka & co. ISBN 978-80-256-2832-4.
GANČARČÍKOVÁ, K., 2018. Příběh veselých zoubků: jak se Honzík naučil starat o svoje zoubky. Brno: Edika. ISBN 978-80-266-1227-8.
JAROLÍMKOVÁ, S., 2002. Aby zuby nebolely. Praha: EB. ISBN 978-80-238-9609-1.

Vedoucí práce:

Mgr. Lenka Nádvorníková, Ph.D.
Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Datum zadání práce:

20. dubna 2021

Předpokládaný termín odevzdání:

15. prosince 2021

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

L.S.

PhDr. Pavel Kliment, Ph.D.
vedoucí katedry

Prohlášení

Prohlašuji, že svou závěrečnou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé závěrečné práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou závěrečnou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé závěrečné práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li závěrečné práce nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má závěrečná práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

15. prosince 2021

Anna Tesařová

Poděkování:

Velké poděkování patří paní Mgr. Lence Nádvorníkové, Ph.D., za odborné vedení a skvělé rady při tvoření závěrečné práce.

Děkuji i své rodině za poskytnutí velké podpory při studiu.

Anotace:

Závěrečná práce s názvem Krásný úsměv se zabývá tematikou ústní hygieny dětí v předškolním věku. V teoretické části se nachází popis cílové skupiny a její specifikace z pedagogicko-psychologického hlediska. Praktická část práce obsahuje samotný projekt, který se bude realizovat v konkrétní mateřské škole po dobu 5 dní. Autorka detailně popisuje konkrétní aktivity, ale i možná rizika, která se mohou během práce s dětmi objevit.

Klíčová slova:

Hygiena, motivace, předškolní věk, sebeobsluha, zdraví, zuby

Abstract:

This final thesis, entitled Pretty smile, deals with the topic of oral hygiene of preschool children. The theoretical part contains a description of the target group and its specifications from a pedagogical-psychological point of view. The practical part of the thesis contains the project itself, which will be implemented in a specific kindergarten for five days. The author describes in detail the specific activities, but also the possible risks that may arise during work with children.

Keywords:

Hygiene, health, motivation, preschool age, take care of yourself, teeth

Obsah

Úvod	9
1 Teoretická východiska pedagogického projektu	11
1.1 Cílová kategorie	11
1.2 Prostředí	12
1.3 Motivace	13
1.4 Strach a úzkost	14
1.5 Senzomotorické schopnosti	14
1.6 Sebevýchova	15
1.7 Zdravá výživa	15
2 Pedagogický projekt	17
2.1 Materiální zabezpečení pedagogického projektu	18
2.2.1 Den první	19
2.2.2 Den druhý	20
2.2.3 Den třetí	22
2.2.4 Den čtvrtý	23
2.2.5 Den pátý	24
2.3 Další problémové situace	25
Závěr a zhodnocení pedagogického projektu	26
Seznam použitých zdrojů	27

Úvod

Závěrečná práce s názvem Krásný úsměv se bude zabývat mnohdy opomíjenou problematikou ústní hygieny u dětí v předškolním věku. Podnětem pro vypracování projektu o daném tématu byly vlastní zkušenosti autorky s návštěvou zubních lékařů v útlém věku. Nervozita, strach a stres byly negativní emoce, které autorka projektu často pociťovala v den návštěvy svého zubního lékaře. Bohužel často se stává, že si děti tyto nepříjemné pocity přenášejí až do dospělého věku. Z tohoto důvodu se bude autorka projektu snažit přiblížit tematiku ústní hygieny dětem již ve věku 3–6 let, tedy v období, kdy se nejen utváří jejich hygienické návyky, ale i emoce spojené se zážitky.

Samotný projekt bude probíhat v mateřské škole v Březině po dobu 5 dnů. Autorka bude navštěvovat danou třídu s 20–25 dětmi každý den v čase od 9 h do 10 h, avšak s výjimkou druhého dne projektu. Tento den navštíví mateřskou školu spolu s autorkou také zubní dentista, která rozšíří program o hodinu prostřednictvím své přednášky.

Během projektu budou využívány předem připravené pracovní listy a knihy s oblastí péče o zuby. Jednotlivé aktivity budou obohaceny o hudební prvky, dětskou četbu či výtvarné činnosti. V neposlední řadě bude kladen důraz na používání různých vizuálních pomůcek, které usnadní pochopení celého tématu.

Cílem práce bude hravou formou seznámit děti s rutinou každodenní péče o zuby a motivovat je tak k utvoření si návyku správného čištění. V rámci tématu zdravého životního stylu se děti naučí rozlišovat, co je zdravé a co škodí a jakým způsobem nahradit sladkosti zdravější formou výživy. Další přidanou hodnotou projektu bude rozšíření slovní zásoby dětí, seznámení se s částmi těla a jejich funkcemi či procvičení si jemné a hrubé motoriky.

V neposlední řadě bude mít projekt za cíl ukázat dětem, že nemusí mít strach z pravidelné kontroly u zubního lékaře. Toho by mohlo být docíleno návštěvou dentální hygienistky, která má dlouholetou praxi v dětském oboru a děti tak citlivě připraví na budoucí prohlídku jejich zubů.

Díky projektu si děti také rozvinou slovní zásobu. Autorka by chtěla využít obrázkového pexesa od firmy Nazuby.

Pomocí výtvarných činností si také procvičí jemnou a hrubou motoriku při vytváření dásní a zubů z modelovací hmoty.

Budou se také využívat návodné obrázky sebeobsluhy, aby se dětem názorně přiblížily denní návyky ústní hygieny. K tomu bude využíván dokument s názvem Sebeobsluha u dětí s poruchou autistického spektra.

1 Teoretická východiska pedagogického projektu

Teoretická východiska této práce vycházejí z pojmů, které se přímo nebo nepřímo vyskytují v praktické části práce. V následujících řádcích bude teoreticky definována cílová skupina a další faktory, které ji z pedagogicko-psychologického hlediska charakterizují či jinak ovlivňují.

Mezi takové oblasti je primárně věnována pozornost prostředí, ve kterém dítě vyrůstá. Dále se práce zaměřuje na oblast motivu a motivaci jako takové.

Důležitým faktorem autorčina zájmu vytvořit tento projekt bylo téma strachu a úzkosti z ošetření u zubního lékaře, proto se následující kapitola věnuje právě této oblasti.

Dalším významným bodem práce bude rozvoj senzomotorických dovedností dětí, vzhledem k využití pracovních technik, které budou využity v praktické části projektu.

Na toto téma navazuje také téma sebevýchovy, které bude dále rozvinuto.

1.1 Cílová kategorie

Cílovou kategorií zvoleného projektu jsou děti v mateřské škole v předškolním věku, tj. 3 až 6 let.

Dle Vágnerové (2012, s. 177) je předškolní věk charakteristický stabilizováním své pozice ve světě a diferencováním vztahu dítěte ke světu. Dítěti v poznávání světa pomáhá jeho představivost. Pro tuto věkovou kategorii je typická fantazie, která napomáhá ke zpracování informací. Dále je důležitá také intuice, která ale není ještě regulována logikou. „*Dítě své představy přizpůsobuje vlastním možnostem poznání i aktuálním potřebám. Přetrvávající egocentrismus ovlivňuje uvažování i komunikaci, dítě ulpívá na svém pohledu, který pro ně představuje určitou jistotu.*“ (Vágnerová 2012, s. 177).

U předškolního věku je také velice zvýrazňováno období iniciativy. Dítě vykazuje potřebu něco zvládnout samo, vytvořit si a potvrdit svoje kvality. Dalším důležitým mezníkem pro tuto cílovou kategorii je rozvoj sociální oblasti. Jedná se především o vztahy rodinné

a vztahy s vrstevníky. Je to přípravná fáze na budoucí společenský život (Vágnerová 2012, s. 177).

K rozvoji sociálních oblastí dochází ve velké míře v mateřských školách. Děti zde získávají zkušenost sociální interakce či se učí komunikovat se svými vrstevníky. Učitelka v mateřské škole může vhodnými tématy rozvíjet vnímání, představy, myšlení, řeč a další schopnosti a dovednosti dítěte. Tím děti také přivýkají soustředěné činnosti ve skupině vedené dospělým (Čáp, Mareš 2001, s. 228).

1.2 Prostředí

Prostředí, ve kterém dítě vyrůstá, může mít na jeho vývoj významný vliv. Působí na něj interaktivně, jak s lidmi, tak s neživými objekty nebo dokonce symboly. Dítě se projevuje určitou aktivitou, reaguje na různé podněty, ale také svým chováním stimuluje určité reakce jiných lidí. Psychický vývoj stimulují a modifikují všechny složky prostředí, ačkoli se jejich míra působení může lišit. Proces rozvoje společensky podmíněných zkušeností se nazývá socializace. Odehrává se v interakci s jinými lidmi, kteří dítěti danou zkušenost zprostředkují. Prostřednictvím sociálního učení se rozvíjejí žádoucí způsoby chování i hodnocení. Rodina je v životě dítěte nejvýznamnější sociální skupinou, která ho zásadním způsobem ovlivňuje v psychickém vývoji. Všichni členové rodiny jsou ve vzájemné interakci často neuvědoměle (Vágnerová 2012, s. 15–17).

„Rodina je osobně významným prostředím, které by mělo sloužit jako citové zázemí, jako zdroj jistoty a bezpečí. Potřeba pozitivní akceptace je natolik silná, že může ovlivnit interpretaci rodičovského chování k dítěti i mnoho dalších zkušeností. Rodina modifikuje základní postoj dítěte ke světu. Rodinné prostředí určuje, jaké schopnosti a dovednosti jsou ceněny a naopak, co je považováno za zbytečné. Odráží se zde hodnotový systém rodiny i celková úroveň obou rodičů.“ (Vágnerová 2012, s. 18–19)

Vrstevníci jsou také velice důležitým zdrojem zkušeností. Dítě se s nimi může porovnávat, představují pro něj referenční skupinu, která určuje, zda se bude cítit dostatečně schopné. Potřebuje být touto skupinou akceptováno a aby se tak stalo, je schopné se naučit všemu, co skupina považuje za důležité (Vágnerová 2012, s. 20).

Škola je další velice významnou institucí, která ovlivňuje dětskou osobnost a rozvoj různých psychických funkcí. Každé školské zařízení působí na dítě jak v rovině poznávacích schopností a dovedností, ale také v rovině sociální (Vágnerová 2012, s. 21).

1.3 Motivace

Dle Pavla Říčana (2007, s. 92) „*je motivace souhrnné označení pro motivy a jejich působení.*“ Proto je nutné definovat motiv. „*Slovo motiv je převzato z latiny, kde motus znamená pohyb.*“ (Říčan 2007, s. 92). Motiv je tedy faktor, který uvádí věci do pohybu. Může se jednat o pohyb fyzikální, ale i psychický. Tedy pohyb myšlenkový, práci, rozhodující atd. „*Často se o motivu mluví jako o potřebě, zvláště, když se má zdůraznit nedostatek nějakého cílového předmětu. Pojem pud zdůrazňuje biologickou energetickou stránku motivu, Pojmy jako přání, zájem, postoj atd. vyjadřují subjektivní, prožitkovou stránku motivu.*“ (Říčan 2007, s. 92).

„*V psychologii existují různé významy pojmu motiv: v užším smyslu představují motivy vědomé záměry či vědomé cíle jednání, v širším smyslu pak cíle chování vůbec, tj. i nevědomé účely chování. Zatímco pojem motiv vyjadřuje konstrukt odvozený z cílů lidského chování, znamená tedy dispozici, pojem motivace je konstrukt odvozený z toho, co se děje, když je aktivován motiv, vyjadřuje tedy proces přípravy a případné realizace chování vědomě či nevědomě zaměřeného na dosažení cíle.*“ (Nakonečný 2009, s. 245–246).

„*Obecně platí, že motivace je intrapsychicky probíhající proces, vycházející z nějaké potřeby a vyúsťující ve výsledný žádoucí vnitřní stav, který je iniciován endogenně (vnitřní pohnutka k odpočinku vycházející z pocitu únavy) nebo exogenně (finanční pobídka k splnění nějakého úkolu). V obou případech předpokládá interakci vnitřních a vnějších činitelů: je to „interakce mezi motivovaným subjektem a motivující situací.“* (Graumann in Nakonečný 2014, s. 15). Vždy je důležitá aktivace vnitřní pohnutky nějakou vnější pobídkou (Nakonečný 2014, s. 15).

1.4 Strach a úzkost

Pro motivaci jsou velice důležitými pojmy emoce strachu a úzkosti. Jsou to emoce, se kterými se děti setkávají v běžném životě velmi často, ale ještě nedokážou samy s těmito pocity zacházet. Jedním z cílů projektu je zbavování dětí strachu z neznáma.

Pojmům strachu a úzkosti se věnuje například M. Nakonečný:

„Z faktu, že podstatou motivace jsou emoce, a z toho, že některé z nich jsou současně také motivy, např. vztek je motivem napadání, strach utíkání atd., plyne, že existují emoce, kterým je třeba z hlediska motivace věnovat mimořádnou pozornost, protože mají mimořádný motivační význam. Mnozí psychologové, zejména kliničtí, sdílejí názor, že takovou emoci je úzkost. Na rozdíl od strachu, který má vždy konkrétní předmět (např. strach ze zkoušky, z nadřezaného apod.), úzkost je obava z něčeho neurčitěho, je to pocit neurčité hrozby, avšak nespecifikovaný, zdroj této hrozby není plně vědomí.“ (Nakonečný 2014, s. 473).

„Častý a mučivý cit je úzkost. Strach je na něco zaměřen, úzkost je bezpředmětná.“ (Kierkegaard in Nakonečný 2014, s. 474).

Pavel Říčan ve své knize Psychologie osobnosti rozebírá téma kritických senzitivních období. Tvrdí, že *„existují senzitivní období, kdy je psychika k určitým vlivům zvláště vnímavá. Jestliže se toto období plně nevyužije, může vzniknout defekt: v osobnosti některá složka chybí, je oslabena nebo deformována.“* (Říčan 2007, s. 157).

Z tohoto důvodu si autorka práce vybrala období ještě v předškolním věku, kdy se tyto návyky nastavují.

1.5 Senzomotorické schopnosti

Důležitou součástí projektu je také rozvoj senzomotorických schopností. Čáp a Mareš ve své knize uvádějí, proč je pohyb neodmyslitelnou součástí vývoje dítěte:

„Pohyby jsou důležitou součástí života. Příkladem můžeme uvést činnosti, jako chůze, běh, psaní a kreslení, práce s materiály, nástroji atd. Těmito činnostem se člověk učí, osvojuje

si příslušné dovednosti v rodině, potom ve školách různého typu, v pracovním výcviku, sportovním tréninku aj. “ (Čáp, Mareš 2001, s. 373–374).

Mezi základní ukazatele správného osvojení určité senzomotorické dovednosti patří například kvalita průběhu činnosti a jejích výsledků, rychlost a zvýšení výkonu, snížení únavy a dobrá metoda vykonávání činnosti. Jádrem je ale právě metoda. Dobrá metoda vede ke kvalitním výsledkům i ke zvýšení rychlosti (Čáp, Mareš 2001, s. 374).

Rozlišujeme tři stadia senzomotorického učení. Těmi jsou fáze převážně kognitivní, počáteční vykonávání činnosti s detailní vědomou sebekontrolou a jako třetí je další opakování, zdokonalování, případně až do automatizace (Čáp, Mareš 2001, s. 377). U dětí předškolního věku je dodržování těchto tří fází klíčové, zejména fáze opakování.

1.6 Sebevýchova

Jan Čáp (2001, s. 297) v knize Psychologie pro učitele rozebírá důležitost sebedeterminace a sebevýchovy. Již odedávna se v pedagogice vyskytoval názor, podle kterého je správná výchova ta, která vede k sebevýchově. Znamená to, že pomáhá jedinci, aby sám, bez vnějších zásahů, opakování pochval a trestů atp. usiloval o adekvátní způsob života a rozvíjel vlastní osobnost, aby se stal aktivním činitelem výchovy samé. Výzkumy v psychologii se již zaměřují i na vzájemné ovlivňování člověka s prostředím a také význam působení člověka na druhé i na vlastní život.

Proto je velice důležité vést děti k sebeobsluze a správnému životnímu stylu již v útlém věku.

1.7 Zdravá výživa

V současné době se všude kolem nás můžeme setkat s trendem zdravého životního stylu a zdravé stravy. Obdobně se snažíme ke zdravé výživě přistupovat u dětí v předškolním věku.

„I při dodržování zásad správné a zdravé výživy si může dítě občas zamlsat. Zde bychom se ale měli řídit heslem: Všeho s mírou!“ (Tůmová, Mach 2003. s. 21).

Autoři knihy Zoubky našich dětí nabízejí různá řešení, jak zacházet se zdravým stravováním u dětí. Předškolní děti jsou ohroženy stejně jako ostatní věkové kategorie. Neměli bychom podporovat podávání sladkostí, ale ani je nemusíme odpírat trestem. K pití bychom měli doporučovat neslazené nápoje a nezakazovat žvýkání žvýkaček bez cukru. (Tůmová, Mach 2003. s. 22).

Dále doporučují pravidelné čištění zubů po každém mlsání. Pokud nemáme vždy k dispozici kartáček, můžeme jej nahradit například žvýkačkou bez cukru. Díky žvýkačce se zvýší pH v ústech a zvýší se tvorba slin. To napomáhá k očištění povrchů zubů, ale i k rozpouštění cukrů. (Tůmová, Mach, 2003. s. 21).

„Pro zdraví svých zubů bychom měli místo sladkého nahradit čerstvé ovoce, zeleninu, neslazené minerální vody, chléb, máslo, sýry, mléko a další produkty zdravé výživy. Rozhodně to není ale náhradou dokonalého čištění zubů.” (Tůmová, Mach 2003. s. 21).

2 Pedagogický projekt

Projekt je plánován na 5 dní, během kterých bude autorka navštěvovat třídu mateřské školy mezi 9. a 10. hodinou dopoledne. Pouze 2. den je autorka domluvena s paní ředitelkou a zubní hygienistkou na dvouhodinovém programu.

Projekt bude probíhat ve třídě mateřské školy v Březině. Jedná se o mateřskou školu s kapacitou 48 dětí, které jsou ve dvou smíšených třídách. Personál tvoří 4 učitelky, kuchařka, pomocná síla v kuchyni a školnice. Škola pracuje podle ŠVP „Společně objevujeme svět“. Škola nabízí kvalitní péči o děti během celého dne, v příjemném a útulném prostředí. Veškerý personál se snaží o plynulý chod. Spokojenost dětí a rodičů je na prvním místě. Je vidět snaha o vzájemnou ohleduplnost a důvěru. Všechny činnosti obsahují prvky hravé i tvořivé. Důraz je kladen na smyslové vnímání jako základ přirozeného poznávání.

Tento projekt je připraven pro věkovou kategorii 3–6 let v počtu 20–25 dětí. Specifika úkolů jsou vytvořena pro tuto věkovou kategorii, aby veškeré činnosti byly schopné zvládnout všechny děti. U složitějších aktivit budou děti rozděleny do skupin – starší a mladší. Cílem projektu je také nácvik spolupráce ve skupině.

Jedná se o motivaci dětí k ústní hygieně v domácím prostředí, nácvik správné techniky čištění zubů. Formou výtvarné činnosti bude přiblížen zdravý životní styl a následky jeho porušování. U dětí se tedy bude rozvíjet i jemná a hrubá motorika. Neméně důležitá bude motivace dětí k samotnému čištění.

Autorka by chtěla pro starší děti využít pexeso s názvy částí těla v anglickém jazyce. Pro děti mladšího věku bude připravena varianta obrázkového pexesa od firmy Nazuby.

Pomocí výtvarných činností si také procvičí jemnou a hrubou motoriku při vytváření zubů a dásní z modelovací hmoty.

Budou se také využívat návodné obrázky sebeobsluhy, aby se dětem názorně přiblížily denní návyky ústní hygieny. K tomu bude využíván dokument s názvem Sebeobsluha u dětí s poruchou autistického spektra.

2.1 Materiální zabezpečení pedagogického projektu

Materiály jako pracovní listy, kopie básně aj. budou zajištěny z vlastních zdrojů autorky projektu. Pomůcky ke tvoření jako například nůžky, pastelky, lepidla budou využity ze zásob mateřské školy po domluvě s paní ředitelkou. Další materiály si autorka zajistí vlastním nákupem ze specializovaných e-shopů. Rozpis těchto pomůcek, plánovaný rozpočet a obchody, ve kterých bude autorka pomůcky nakupovat, se nachází v následující tabulce:

Tabulka 1: Materiální zabezpečení projektu

Materiální zabezpečení	ks	g	Kč/ks	Celkem Kč	Zdroj
Kancelářský papír	50		0,24	12	www.alza.cz
Laminovací fólie	25		1,49	38	www.alza.cz
Čtvrtky bílé A4	50		0,89	49	www.alza.cz
Modelovací hmota červená	1	1000	314	314	www.ozdobdort.cz
Tic Tac dražé	1	98	54	54	www.heureka.cz
Přednáška zubní lékařky			ZDARMA		
Pexeso Nazuby	25		VZORKY		www.nazuby.cz
Komunikační kartičky	1		147	147	www.autismus-ammy.cz
Celkový rozpočet v Kč				614	

Zdroj: (vlastní)

2.2 Popis průběhu pedagogického projektu

2.2.1 Den první

Harmonogram:

9:00–9:10 – Představení autorky dětem, seznámení s dětmi

9:10–9:30 – Představení mléčných a stálých zubů pomocí obrázků (viz Příloha 1), povídání si o čištění zubů pomocí obrázků z knihy Sebeobsluha u dětí s poruchou autistického spektra (viz Příloha 2), o kartáčku, o zubařích a pohledu dětí na tuto tematiku, komunikační kartičky

9:30–9:50 – Pro děti bude na stolech připravená červená modelovací hmota a balení dražé Tic Tac. Děti budou, dle již připravené předlohy, modelovat dásně a zasazovat do nich bonbony jako zuby (inspirování prací z mateřské školy, kterou navštěvují děti autorky)

9:50–10:00 – Krátké zhodnocení dne, rozloučení s dětmi básničkou (viz Příloha 3)

Dílčí cíl: obohacení slovní zásoby, práce s jemnou a hrubou motorikou – modelování

Pomůcky: předem připravené kartičky s obrázky zubů a dutiny ústní – komunikační kartičky a pictogramy – tělo, zdraví, hygiena; červená modelovací hmota, dražé Tic Tac, kopie básně pro každé dítě (viz Příloha 3)

Popis dne: Seznámení dětí s pojmy jako jsou mléčné zuby, trvalý chrup, dutina ústní, dásně, druhy zubů. K tomuto úkolu bude využito kartiček s obrázky. Děti budou mít příležitost si nejdříve všechny obrázky prohlédnout. Autorka se nechala inspirovat vlastní praxí, kterou absolvovala v mateřské škole. Děti si sednou v komunitním kruhu na koberec a obrázky se rozprostírají doprostřed, aby mělo každé dítě stejný přístup. Během této aktivity proběhne také povídání o pohledu dětí na tuto tematiku.

Autorka nechá dětem ještě prostor dokončit rozhovor o zubní tematice s paní učitelkou a připraví si na stolečky dětí červenou modelovací hmotu a balení dražé Tic Tac. Poté se i děti přesunou na svá místa.

Aby děti měly přesnou představu o následném programu, autorka jim názorně ukáže, jakým způsobem mají vymodelovat dásně a poté zasadit bílé dražé jako zuby. Ke konci si děti odnesou výtvary na parapet a opět se přesunou na koberec do komunitního kruhu. Autorka dětem přednese báseň, kterou si budou opakovat celý týden. Pro lepší zapamatování poprosí učitelku, aby předala rodičům dětí tuto báseň na předem připravených kopiích.

Problémová situace: Při této aktivitě by autorka měla myslet na bezpečnost nejmladších dětí. Aby nedošlo k nechtěnému polykání dražé a následným zdravotním obtížím.

Řešení situace: Možným řešením by bylo rozdělit děti do skupin, podle počtu dospělého dozoru. V mateřské škole, se kterou měla autorka zkušenosti, pracovaly v době její plánované návštěvy MŠ dvě třídní učitelky. Tudíž by bylo potřeba rozdělit děti do tří skupin.

Je důležité, aby si autorka předem vyhledala modelovací hmotu, která bude jedlá. Tudíž pokud by nedopatřením některé dítě ochutnalo, nebude to mít zdravotní následky.

2.2.2 Den druhý

Harmonogram:

8:00–8:10 – Přivítání s dětmi, představení paní hygienistky.

8:10–8:50 – Samotná přednáška o dentální hygieně, názorná ukázka správné techniky čištění na plyšovém maskotovi (viz Příloha 4), děti si budou moci po jednom vyzkoušet, s dopomocí paní doktorky, čištění zubů

8:10–8:20 – Představení paní doktorky, povídání o profesi zubaře, o nástrojích

8:20–8:30 – Nacvičování správné techniky zubů

8:30–8:40 – Jak pracovat se strachem z ošetření

8:40–8:50 – Prostor na názory dětí, rozloučení s paní doktorkou

8:50–9:10 – Konec přednášky, svačina v MŠ

9:10–9:20 – Povídání si o přednášce, o vlastních zážitcích dětí

9:20–9:50 – Čtení pohádky

9:50–10:00 – Procvičení básničky a rozloučení se s dětmi, zadání úkolu na další den – donést letáky a časopisy obsahující obrázky potravin.

Dílčí cíl: rozvoj hrubé a jemné motoriky – technika čištění zubů

Pomůcky: maskot krokodýl, kniha M. Adamovské – Děti a slušné chování aneb vyprávění kočky Justýny.

Popis dne: Den zahájen stejně jako předešlý, v komunitním kruhu. Tento den bude výjimečně program prodloužen díky návštěvě zubní lékařky / dentální hygienistky.

Proběhne názorná ukázka čištění zubů na plyšovém maskotovi, povídání o zubní pastě a kartáčku, vysvětlení vzniku zubního kazu. Přednáška bude trvat přibližně hodinu.

Nejdříve se dětem lékařka představí, popíše jim svůj pracovní den. Dle obrázků dětem představí zubařské křeslo, nástroje na kontrolu a následnou opravu zubů. Vysvětlí dětem, proč je dobré čistit si zoubky každý den, a nejlépe také po každém mlsání sladkostí. Návodně jí k tomu budou sloužit fotky z ošetřování dětí, které měly složitější opravy kazů.

Představí jim plyšového maskota krokodýla Honzu, na kterém ukáže správnou techniku čištění. Děti také dostanou vzorky zubních past a kartáček, kterým si každý bude moct vyzkoušet s dopomocí paní doktorky, jak si zoubky správně čistit.

Posledních 10 minut bude věnováno strachu z ošetření a volnému povídání s paní doktorkou. Děti budou moci projevit svoje názory a dotazy. Poté se s paní doktorkou rozloučí a půjdou svačit.

Po svačině se děti vrátí do komunitního kruhu, kdy si s autorkou shrnou ranní program a poté se bude číst úryvek z knihy od M. Adamovské, který se věnuje návštěvě lékaře. Nakonec si zopakují báseň, dětem se zadá úkol (noviny s potravinami) na další den a rozloučí se.

Problémová situace: Cílovou skupinou v oblasti dentální hygieny by měli být především rodiče dětí předškolního věku.

Řešení situace: Pouhá aktivita vůči dětem v této oblasti nestačí. Mnohem důležitější osvěta by se měla týkat rodičů těchto dětí. Toto stanovisko zaujala i dětská zubní lékařka, která s tímto typem projektu nesouhlasila. Autorka tedy oslovila zubní lékařku pro dospělé, která naopak projevila zájem a zastala se názoru autorky, že jakákoliv osvěta v této oblasti smysl má. V tomto případě by se také dalo uvažovat o pozvání rodičů do školy na danou schůzku s lékařkou.

2.2.3 Den třetí

Harmonogram:

9:00–9:10 – Pozdravení se s dětmi, čtení o zdravé výživě z knížky Zoubky našich dětí.

9:10–9:40 – Rozdělení dětí do skupin – v každé skupině jsou děti různých věkových kategorií, aby byla možnost výpomoci starších dětí těm mladším – nácvik spolupráce a vzájemné pomoci druhému; vystřihování potravin z letáků donesených z domova. Poté každé dítě dostane dvě prázdné stránky ve formátu A4. Na jedné bude napsáno ZDRAVÁ VÝŽIVA a na druhé NEZDRAVÁ VÝŽIVA. Děti budou ve skupině rozhodovat a postupně přiřazovat, které jídlo kam patří. Pro nejmenší děti, v případě velkého počtu dětí, jsou připravené pracovní listy s veselým a smutným zoubkem (viz Příloha 5).

9:40–9:50 – Zhodnocení výtvorů a povídání o zdravé výživě

9:50–10:00 – Rozloučení se básničkou

Dílčí cíl: práce s jemnou motorikou – stříhání, nácvik spolupráce

Pomůcky: bílé čtvrtky, nůžky, lepidlo, pracovní listy, kniha Lenky Tůmové a Zbyňka Macha – Zoubky našich dětí, zadat dětem úkol donést z domova noviny, časopisy nebo letáky, které obsahují jídlo

Popis dne: Na začátku dne proběhne povídání v komunitním kruhu. Autorka představí další nové téma, kterým bude zdravý životní styl. Děti si vyslechnou povídání o zdravé výživě. Mělo by jim to pomoci při zařazování zdravých a nezdravých potravin.

Poté se děti přesunou ke stolečkům, kde už budou připraveny nůžky a lepidla. Děti si ze šatny donesou noviny a časopisy, které by měly donést z domova. Autorka dětem rozdá připravené papíry ve formátu A3, kde mají děti předepsané nápisy ZDRAVÉ a NEZDRAVÉ. Děti dostanou za úkol vystříhat z novin potraviny. Ve smíšených věkových skupinách se poradí a nalepí potraviny do skupin dle svého uvážení.

Autorka bude mít pro nejmenší děti připravené i pracovní listy, pokud by pro ně bylo stříhání časově i fyzicky moc náročné. Na pracovních listech se zdravé a nezdravé potraviny pouze přiřazují.

Poté si společně s autorkou a paní učitelkou porovnají své výtvořky a vysvětlí si případné špatné zařazení.

Na závěr se děti přesunou na koberec do komunitního kruhu, aby si zopakovaly básně a rozloučily se.

Problémová situace: Mohou nastat komplikace u vystřihování. Děti nemusí být zručné a časový harmonogram může být narušen.

Dalším problémem může být nesplnění úkolu. Děti mohou zapomenout noviny doma.

Řešení situace: Autorka by si měla připravit zásobu náhradních novin pro děti, které by úkol nesplnily.

Pro udržení časového harmonogramu je možné využít připravené pracovní listy s veselým a smutným zoubkem pro menší děti, kde není potřeba obrázků vystřihovat.

2.2.4 Den čtvrtý

Harmonogram:

9:00–9:10 – Pozdravení se s dětmi, opakování o zdravé výživě

9:10–9:50 – Čtení pohádek, básní a říkanek, zpěv

9:50–10:00 – Rozloučení se s dětmi a připomenutí básničky

Dílčí cíl: práce se strachem ze zubního lékaře

Pomůcky: knihy Proč vlk šišlal od Evy Kovařové, O vlkovi, který moc rád mlsal sladkosti od Christine Beigel atd., Proč si musím čistit zuby? od CH. Daynese, noty k možnosti hraní na klavír ve třídě jako doprovodu ke zpívání (viz Příloha 6)

Popis dne: Při přivítání v komunitním kruhu nastane opakování předešlého programu, kde byl tématem zdravý životní styl. Dále bude následovat spíše hravé dopoledne.

Autorka využije různých hádanek, básniček a písniček, aby dětem opět přiblížila další způsoby nahlížení na rutinní čištění zoubků. Knihy, uvedené v pomůckách, rozloží doprostřed kruhu mezi děti, aby měly možnost si je prohlédnout. Děti si budou moci samy zvolit, které knize se budou věnovat. Autorka pak přečte zvolenou knihu nebo úryvek z ní, dle toho, co si děti vyberou. Autorčiným záměrem bude děti hravě motivovat k pravidelné ranní hygieně. Z toho důvodu se všechny vybrané tituly věnují zbavování strachu z ošetření, citlivým způsobem dětem vysvětlují důležitost každodenní péče o zuby a také jaké následky je čekají, pokud tak nebudou činit. Po přečtení si autorka s dětmi popovídá o dané pohádce.

Nakonec autorka zahraje na klavír a zazpívá dětem připravenou skladbu s písni Zoubky od K. Drimla a vrátí se k dětem na koberec, aby se s dětmi rozloučila.

Problémová situace: Děti mohou mít při čtení pohádek zhoršené soustředění. Příběh nemusí zaujmout všechny děti.

Aktivitty tohoto dne budou velice klidného rázu.

Řešení situace: Možnost vlastního výběru knihy by děti mohla více motivovat v soustředění se na příběh.

Pro aktivizaci po četbě by se děti mohly během písni Zuby pohybovat po koberci, zatančit si.

2.2.5 Den pátý

Harmonogram:

9:00–9:10 – Pozdravení se s dětmi

9:10–9:20 – Četba pohádky I příšery si čistí zoubky!

9:20–9:40 – Rozdělení do skupin, děti dostanou obrázky z příběhu (viz Příloha 7), který jim byl přečten, musí obrázky správně seřadit, jak příběh postupoval, poté proběhne kontrola a autorka dětem pomůže převyprávět příběh pomocí obrázků

9:40–9:50 – Závěrečné povídání si o celém týdnu, poděkování studentky dětem i učitelce

9:50–10:00 – Rozloučení se s dětmi i učitelkou básničkou

Dílčí cíl: rozvoj kognitivních funkcí – převyprávění příběhu

Pomůcky: kniha, obrázky příběhu

Popis dne: Jako každý den nastane přivítání a shrnutí celého týdne v komunitním kruhu na koberci. Děti budou mít příležitost sdělit, co je zaujalo, promluvit o vlastních zkušenostech se zubní ordinací.

Poté zůstanou na koberci a poslechnou si pohádku. Autorka dětem přečte jednoduchý příběh. Knihu nechá během čtení ležet na zemi, aby děti měly možnost zároveň vidět na všechny obrázky z knihy.

Po přečtení se přesunou na svá místa ke stolům, pro lepší spolupráci opět utvoří skupiny s dětmi různého věku. To znamená, aby v každé skupině bylo aspoň jedno dítě předškolního

věku. Každá skupina dostane obrázky z přečteného příběhu. Děti budou mít za úkol seřadit je dle toho, jak příběh postupoval.

Dalším úkolem bude převyprávět příběh pomocí obrázků. Zde bude možnost dobrovolného výběru. Přednostní právo dostanou děti předškolního ročníku vzhledem k náročnosti úkolu. Po splnění úkolu se všichni přemístí na koberec do komunitního kruhu, kde si opět zopakují báseň a rozloučí se. Autorka dětem jako poděkování rozdá pexesa od firmy Nazuby.

Problémová situace: Vzhledem ke svému věku by děti mohly mít problém s posloupností příběhu a seřazováním obrázků.

Řešení situace: Pokud by dětem nižšího věku dělalo velký problém seřadit obrázky dle posloupnosti, bylo by možné předložit jim již seřazené obrázky a pokusit se s nimi formou dialogu převyprávět příběh.

2.3 Další problémové situace

Díky praxi, kterou autorka absolvovala ve zmíněné mateřské škole, si byla vědoma krizových situací, které by mohly nastat. Například práce ve skupinách se smíšenými věkovými kategoriemi. Děti by mohly mít problém pomáhat si navzájem. U mnoha činností by mohlo dojít k prodloužení plánované doby, a tudíž by se autorka nemusela časově vejít do harmonogramu.

Při zařizování potřebných materiálů narazila autorka na další problém. Firma Nazuby odmítla poskytnout dostatečné množství hry pexeso. Autorka měla pouze jedno, které obdržela jako dárek k objednávce, a firma se vyjádřila, že tyto produkty využívá pouze pro vlastní reklamní účely. Tudíž by tento materiál nesměl být využit. Z tohoto důvodu není pexeso ani uvedeno v přílohách závěrečné práce. Autorka by musela zajišťovat náhradní materiály.

Závěr a zhodnocení pedagogického projektu

Hlavním cílem závěrečné práce bylo seznámení dětí předškolního věku s tématem dentální hygieny. K tomuto záměru byl vytvořen projekt, který se měl konat v mateřské škole po dobu 5 dnů.

V rámci projektu se autorka zaměřila na několik pedagogických cílů. Vzhledem k tomu, že se projekt dosud nekonal, jejich vyhodnocení je pouze hypotetické.

Jedním z nastavených cílů bylo motivovat děti k čištění zubů. Toho by mělo být docíleno prostřednictvím celého projektu. Prakticky každý den by mělo probíhat vysvětlování a opakování významu tohoto návyku.

Dalším pedagogickým cílem práce bylo seznámit děti se správnou technikou čištění zubů. K naplnění cíle by měla přispět návštěva zubní lékařky. Její názorná instruktáž by dětem ukázala, jakým způsobem se má zacházet se zubním kartáčkem.

Následně si autorka stanovila za cíl vysvětlit dětem, co je zdravé a co škodí. Děti by se mohly pomocí praktických úkolů naučit rozeznat zdravější potraviny.

Rozšíření slovní zásoby dětí byl další vytyčený cíl projektu. Nová slova spojená s tématem ústní hygieny se nachází ve všech aktivitách projektu. Zejména během dětské četby, zpěvu a díky použití obrázků, které se nacházejí v příloze 1.

Posledním, ale neméně významným cílem, bylo snížit či eliminovat strach a úzkost z návštěvy zubních lékařů. Právě to byl podnět k vytvoření projektu. Ačkoliv práce s emocemi je běh na dlouhou trať, pečlivý výběr aktivit by mohl vést k poznání neznámého.

Příjemným bonusem by také mohlo být prohloubení vztahů mezi dětmi během plnění úkolů ve skupinách.

Seznam použitých zdrojů

- ADAMOVSÁ, M., 2005. *Děti a slušné vychování aneb vyprávění kočky Justýny*. Praha: Rotag. ISBN 978-80-903175-5.
- BEIGEL, CH., 2019. *O vlkovi, který moc rád mlsal sladkosti*. Praha: Dobrovský. ISBN 978-80-7585-635-7.
- ČÁP, J., MAREŠ, J., 2001. *Psychologie pro učitele*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-463-X.
- DAYNES, K., 2020. *Proč si musím čistit zuby?* Praha: Svojtka & co. ISBN 978-80-256-2832-4.
- GANČARČÍKOVÁ, K. 2018. *Příběh veselých zoubků: jak se Honzík naučil starat o svoje zoubky*. Brno: Edika. ISBN 978-80-266-1227-8.
- JAROLÍMKOVÁ, S., 2002. *Aby zuby nebolely*. Praha: EB. ISBN 80-238-9609-1.
- MARTINELLO, M., 2018. *I příšery si čistí zoubky!* 1. vyd. Praha: Euromedia Group, a. s. ISBN 978-80-7617-245-6.
- NAKONEČNÝ, M., 2014. *Motivace chování*. 3., přeprac. vyd. Praha: Triton. ISBN 978-80-7387-830-6.
- NAKONEČNÝ, M., 2009. *Psychologie osobnosti*. Rozš. a přeprac. 2. vyd. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-1680-5.
- ŘÍČAN, P., 2007. *Psychologie osobnosti: Obor v pohybu*. 5., rozšířené vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1174-4.
- STRAUSSOVÁ, R., ROŠTÁROVÁ, I., 2012. *Sebeobsluha u dětí s poruchou autistického spektra*. 1. vyd. Praha: APLA. ISBN 978-80-87690-01-7.
- ŠEBESTÍK, A., 1947. *Nejmenší zpívají*. [hudebnina]. 1. vyd. Praha: Státní nakladatelství.
- TŮMOVÁ, L., MACH, Z., 2003. *Zoubky našich dětí*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta. ISBN 80-204-1022-8.
- VÁGNEROVÁ, M., 2012. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. 2., dopl. A přeprac. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-2153-1.

Seznam příloh

Příloha 1 – Stavba zubu, dětský a stálý zubní chrup

Příloha 2 – Čištění zubů

Příloha 3 – Báseň „Co dokážou zdravé zoubky?“

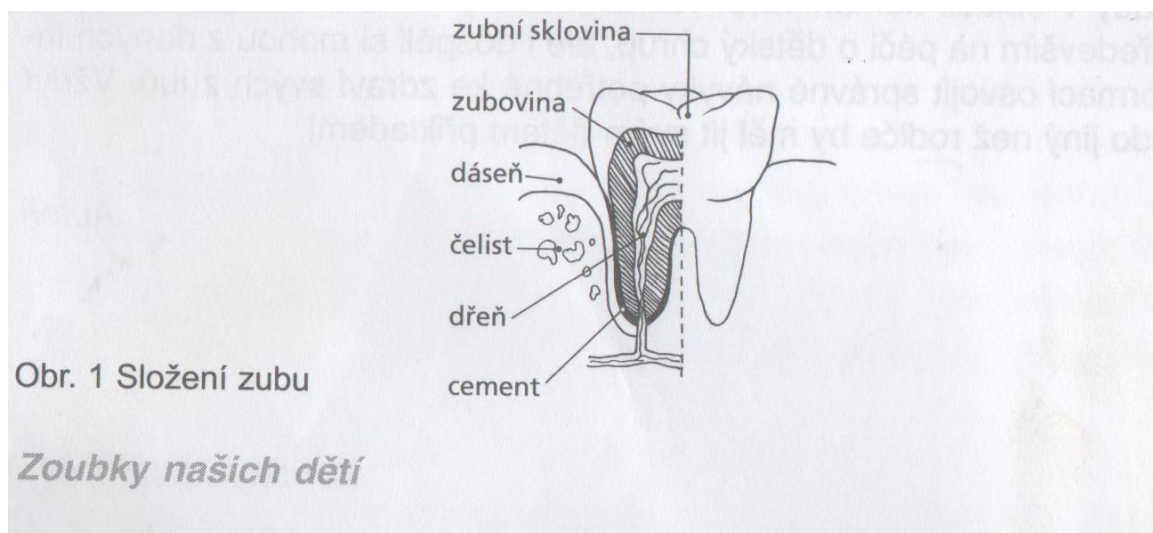
Příloha 4 – Učební pomůcka – maskot Krokodýl

Příloha 5 – Veselý a smutný zoubek – pracovní listy

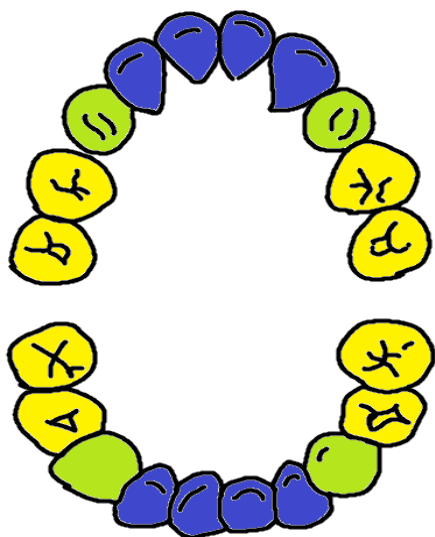
Příloha 6 – Noty k písni Zoubky od K. Drimla

Příloha 7 – Obrázky k příběhu z knihy I příšery si čistí zoubky!

Příloha 1 – Stavba zubu, dětský a stálý zubní chrup

Zdroj: TŮMOVÁ, L., MACH, Z., 2003. *Zoubky našich dětí*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta. ISBN 80-204-1022-8. s. 8.

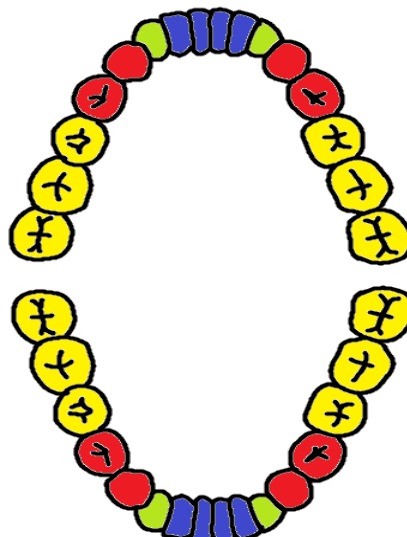

Zuby dočasného chrupu

řezáky (1, 2) – modře

špičáky (3) – zeleně

stoličky (4, 5) – žlutě

Zuby

trvalého chrupu

řezáky (1, 2) – modře

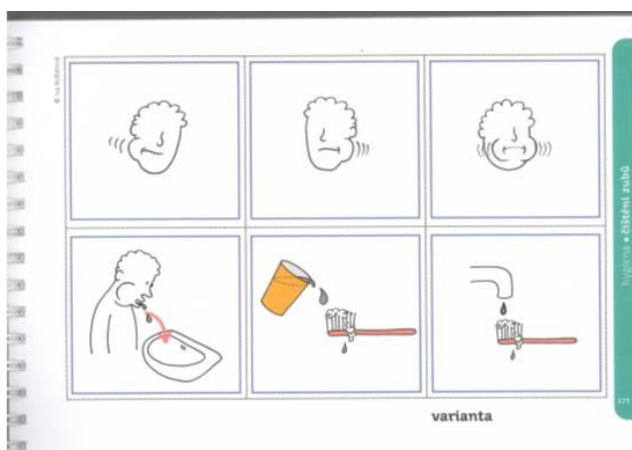
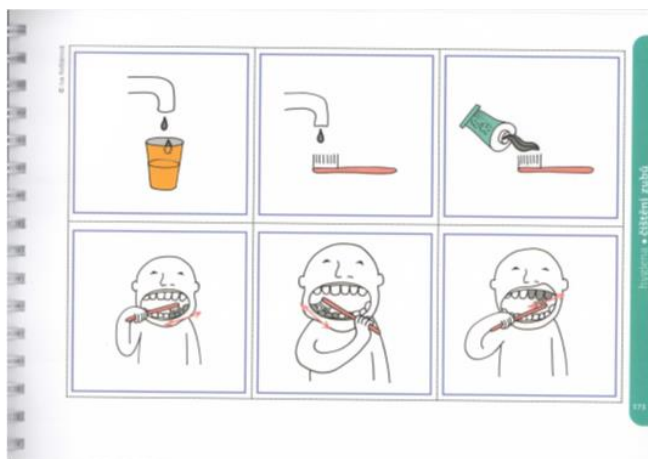
špičáky (3) – zeleně

třenové (4, 5) – červeně

stoličky (6,7,8) – žlutě

Zdroj: DUMY.CZ Materiál Zuby. *DUMY.CZ Digitální učební materiály* [online]. Copyright © 2012, [vid. 05. 12. 2021]. Dostupné z: <https://www.dumy.cz/material/54326-zuby>

Příloha 2 – Čištění zubů

Zdroj: STRAUSSOVÁ, R., ROŠTÁROVÁ, I., 2012. *Sebeobsluha u dětí s poruchou autistického spektra*. 1. vyd. Praha: APLA. ISBN 978-80-87690-01-7.

Příloha 3 – Báseň „*Co dokážou zdravé zoubky?*“

„Ten, kdo je má, ať se chlubí

Ty je můžeš taky mít!

Co dokážou zdravé zoubky?

Celou pusu rozsvítit.“

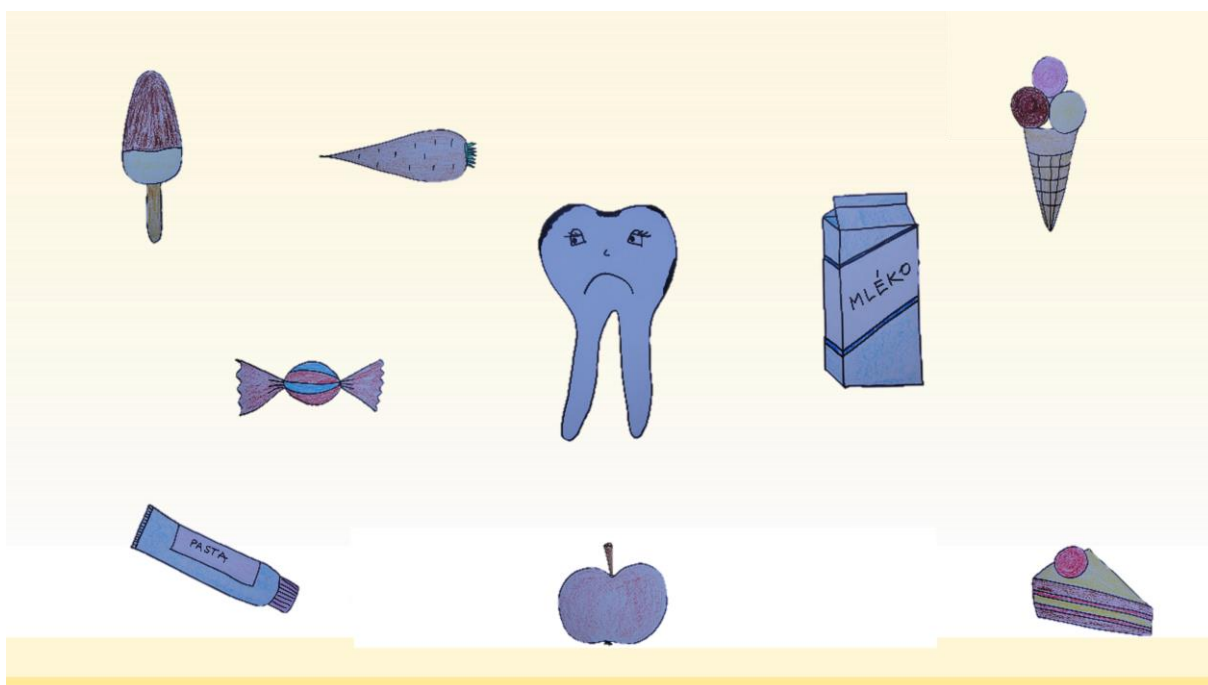
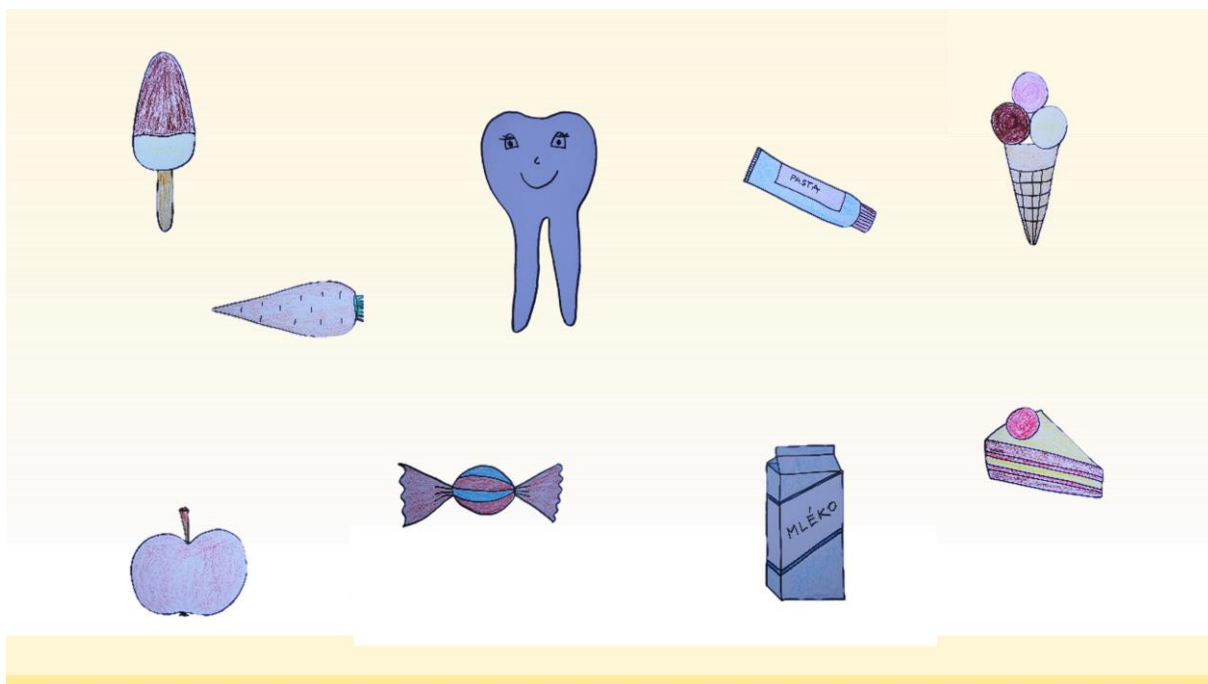
Zdroj: Říkaný k čištění zoubků – Šikovný cvrček. *Šikovný cvrček – říkaný, hra a tvorba pro děti* [online]. Copyright © 2010 [vid. 05. 12. 2021]. Dostupné z: <http://www.sikovny-cvrcek.cz/rikanky-k-cisteni-zoubkucvrcek> (sikovsky-cvrcek.cz)

Příloha 4 – Maskot krokodýl – učební pomůcka

Zdroj: Krokodýl – Zdravé zuby dětem. [online]. Copyright © 2020 *Zdravé zuby dětem*. Všechna práva vyhrazena. [vid. 05. 12. 2021]. Dostupné z: <https://www.zdravezubydetem.cz/produkt/medved/>

Příloha 5 – Veselý a smutný zoubek – pracovní listy

Zdroj: DUMY.CZ Materiál Veselý a smutný zoubek. *DUMY.CZ Digitální učební materiály* [online]. Copyright © 2012, [vid. 05. 12. 2021]. Dostupné z: <https://www.dumy.cz/material/156622-vesely-a-smutny-zoubek>.

9. ZOUBKY
(MUDr K. Dríml)

Živě

Či-stím zoubky, ří - zy, ří - zy, ať jsou bí-lé ja - ko bří-zy.

mf

Vpra-vo, vle-vo, vpře-du, vza-du, hor - ní, a pak dol-ní řa-du.

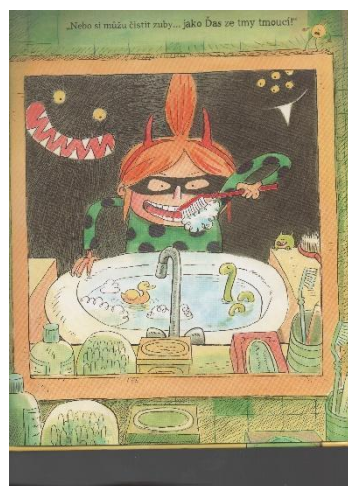
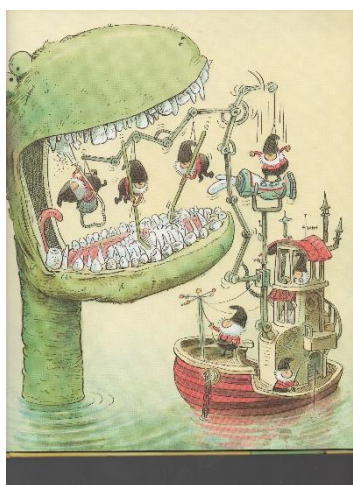
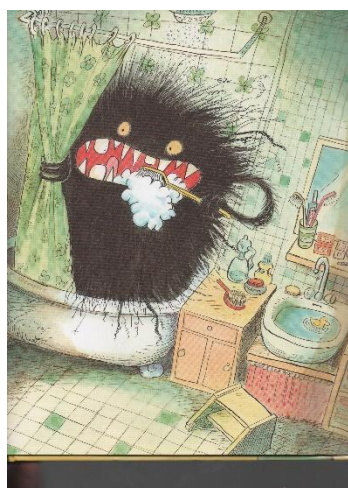
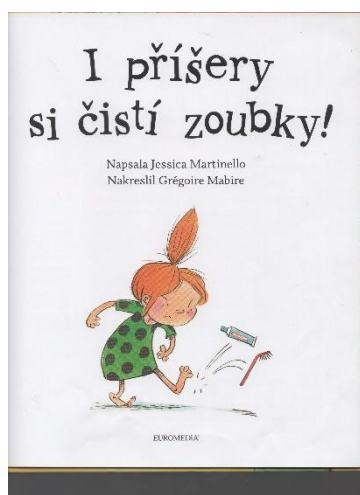
espress.

Ať jsou bí - lé ja - ko snh, ať má radost kaž-dý z nich.

molto cresc. e rit. *a tempo*

12

Příloha 7 – Obrázky k příběhu z knihy *I příšery si čistí zoubky!*

Zdroj: MARTINELLO, J., 2019. *I příšery si čistí zoubky!* 1. vyd. Praha: Euromedia Group, a. s. ISBN 978-80-7617-245-6.